

Karlovcu in se tam šolal. Zato je rodno mesto, katero je njegov učenj rojak proslavil z zgodovinskimi spisi, poslavlilo svojega sina s krasnim spomenikom. O književnem delovanju Lopašičevem imamo pripravljen že obširen spis. Zato podajemo tu le popis slavnosti, ki nam ga je poslal g. Janko Barlè: Rodoljubni Karlovec je znal ceniti zasluge svojega sina. L. 1896. se je sestel odbor, kateri je zbiral doneske za njegov spomenik. Sad tega truda je lepi, dostojni spomenik, katerega so slovesno odkrili 14. malega srpana na najlepšem mestu karlovškega izprehajališča. Spomenik je dobro delo slavnega Ivana Rendića. Visok je štiri in pol metre. Podnožje je iz tržaškega kamna, okrašeno v zgornjem delu na vseh štirih straneh z benečanskim mozaikom v narodnih motivih. Na tem podnožju je poprseje Lopašičevo v nadnaravni veličini iz belega kararskega marmorja. Ponosna glava je izdelana jako dobro; pokojnik gleda na svoje rodno mesto, kot da premišljuje njegovo slavno preteklost. Ograja je tudi prav ukusna, in za spomenikom je lepo zeleno ozadje. — Slovesnost se je začela z govorom karlovškega župana Jožefa Vrbanića. Sledila je Zajčeva himna „Slava Lopašiću“, odkritje spomenika, prolog dr. A. Harambašića, a nato so odpela pevska društva: „Liepo našo domovino“. Spomenik so okrasili z lepimi vencii: mesto Karlovec, „Jugoslovanska akademija“, „Matica Hrvatska“, „pisateljsko društvo“ in baron Vranyczany. Pri odkritju je bil navzoč ves Karlovec in mnogo gostov, a njih srca in glasovi so se združili v en odmev: „Slava Lopašiću!“

Štiristoletnica Marulićeva. Letos slavé Hrvatje štiristoletnico, odkar je spisal Marulić „Judito“ ter jim ž njo postal „otac umjetnoga pjesništva“. Dne 5. rožnika t. l. je priredil jezikoslovno-zgodovinski oddelek „Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti“ sejo, v kateri je predaval pravi član dr. Milivoj Šrepić o Maruliću. Tudi med Hrvati so bili prvi književniki bogoslovci. Marulićevi spisi so deloma latinski strokovno bogoslovni, deloma hrvaški. Bogoslovni spisi Marulićevi so večinoma moralni. Naslanjal se je na mistike in si za zgled izbral Tomaža Kempčana. Njegova latinska dela so mu pridobila glas kot odličnemu učenjaku. Izmed več hrvaških prozaških del, ki se mu pripisujejo, je gotovo spisal prevod „O naslidoivanju Isukrstovu“. Njegova pesniška dela so „Stlumačenje Kata“, „Judita“ in „Susana“. Predgovor k „Juditi“ je Marulić napisal 22. mal. travna l. 1501., in odtod se računa njegova štiristoletnica. Zadostuj za danes ta zgodovinski spomin, ker namerjamo priobčiti o Maruliću obširnejšo razpravo!

Zapuščina Dobnerjeva. O. Gelazij Dobner, rektor piaristovskega zavoda v Pragi, se imenuje „oče češke zgodovine“. Ni imel sicer mnogo pri-

pomočkov, saj je bil samouk v zgodovini, vendar je nabral s čudovito vztrajnostjo mnogo zgodovinskega gradiva. Trideset let po njegovi smrti — umrl je dne 24. vel. travna l. 1790. — do Palackega niso imeli Čehi moža, ki bi nadaljeval njegovo delo. V piaristovskem samostanu se je doslej njegova zapuščina sicer skrbno hranila, a je bila neurejena in nedostopna. Zdaj pa je urejena, in dr. Šimák je v „Časopisu Musea kralovství českého“ izdal obširen seznamek vseh listin in spisov njegove književne in arhivalne ostaline. Iz nje vidimo, da je že pred več nego sto leti Dobner nameraval izdati podobno zbirko kritično urejenih listin, kakor jo je pozneje sestavil Palacký kot temelj zgodovinskim študijam: češki diplomatarij. Kopije listin so znamenite zlasti zato, ker jih je Dobner nabral, preden so bili razpuščeni samostani za časa Jožefa II. V tej dōbi so se izvirniki zavrgli, a Dobnerjeve natančne in skrbne kopije nam nadomeščajo marsikatero znamenito listino.

Lužiški Srbi v Nemčiji se v kljub težavnim razmeram vendarle krepko gibljejo in razvijajo. Središče vsega njihovega slovstvenega delovanja je „Mačica Serbska“. To društvo je bilo ustanovljeno že l. 1847. Dolgo časa ga je vodil rajni kanonik Mihael Hórnik, kateremu je ob njegovi smrti naš list posvetil spominsko besedo („Dom in Svet“ 1894, str. 225). Sedanji predsednik je Jakop Skala, kanonik budešinskega kapitola in urednik „Katolského Posla“. „Mačica Serbska“ si je postavila ravnokar svoj „Mačični dom“, ki je bil l. 1899. slovesno posvečen in bo kmalu dogotovljen. Društvo je izdalo lanske leto svoj „Časopis“ v dveh številkah, in „Protyku“ (pratiko), kakor vsako leto, in bo izdalo še eno knjižico za ljudstvo. „Mačica“ ima svoj muzej, v katerem se shranjujejo vse lužiške znamenitosti, svojo knjižnico in razne odseke. Dolno-lužiški odsek, ki ga vodi učitelj Jordan, je izdal šest nabožnih knjig. Pri zadnjem občnem zboru dne 10. mal. travna so sklenili zborovalci, da se naprosi dr. Pílk, ki je zložil prvo lužiško-srbsko opero „Smjertnica“, naj dovoli, da se igra v Budešinu v korist „Mačičnemu domu“. Čehu Adolfu Černemu se je izrekla hvala za ustanovitev lektorata lužiško-srbskega jezika na češki univerzi v Pragi.

F. Brunétière o modernistih. Znani francoski kritik F. Brunétière, ki si je s trezno sodbo in z velikimi idejami pridobil mogočen vpliv na francosko slovstvo, je v knjigi „Le Symbolisme contemporain“ razložil svoje misli o novih književnih strujah. Simboliste hvali, ker so se tako odločno odvrnili od Zolovega naturalizma in mu zadali tak udarec, da je končana njegova nadvlada v slovstvu. Z druge strani pa kara francoske simboliste, da so